

Literatura – opakování

1. Pokuste se u následujících definic určit jejich správný umělecký směr:

	Umělecký směr, který vznikl na konci 17. století ve Francii a reaguje na baroko. Navrací se k antice (inspiruje se jí). Jeho znaky jsou střízlivost, striktní pravidla a normy, jednoduchá a srozumitelná forma. Jeho představiteli jsou např. Moliere, Jean de la Fontaine, Carlo Goldoni a další.
	Jedná se o umělecký směr pol. 16. – 2. pol. 18. století, který vznikl v Itálii. Jeho název je odvozen z portugalštiny a znamená „nepravidelná perla“. Charakteristická je touha po poznání, lidé se vrací k víře v Boha (třicetiletá válka). Znaky: kontrast, symboly, alegorie, nadsázka, slovní hříčky. Člověk je oproti Bohu malý. Odvrací se od přírody a zaměřují se na vnitřní zážitky, prožitky a zkušenosti. Jeho představiteli jsou např. B. Bridel, J. Milton, P. C. de la Barca, T. de Molina a další.
	Umělecký směr, který vznikl ve Francii na konci 19. století a snaží se zachytit okamžitý nezkreslený dojem. V literatuře je zvýšená smyslová vnímavost pro předmětný svět (snaha oslovit všechny naše smysly) a citovost. Tento směr se projevil nejvíce v malířství. (C. Monet, A. Renoir, ...). Častým motivem je příroda. Jeho představiteli jsou např. A. Sova, P. Verlaine a další.
	Umělecký směr počátku 14. – počátku 17. století, který se navrácí k antice. Staví se proti nadvládě teologie, prosazuje rozvoj přírodních věd a věd o člověku. Umělci jsou často mnohostranné osobnosti. Rozkvět umění a kultury, do středu je kladen člověk jako individuum. Jeho představiteli jsou např. D. Alighieri, F. Villon, W. Shakespeare, F. Petrarca, J. Blahoslav a další.
	Umělecký směr 19. století založen na kritickém poznávání skutečnosti, která vychází z pravdivého zobrazení lidské osobnosti s jejími rozmanitými vztahy k realitě. V díle se často objevuje kritika společnosti, tabuizovaná témata a typizace (jednotliví hrdinové zastupují určitý charakterový typ). Jeho představiteli jsou např. Ch. Dickens, É. Zola, L. N. Tolstoj, H. Ibsen, J. Neruda a další.
	Jedná se o umělecký směr, který vznikl za 1. světové války v Curychu z protestu proti válce. Její představitelé poukazují na <u>nesmyslnost</u> války, odmítají všechny hodnoty, řád i logiku. Jeho představitelem je např. T. Tzara.
	Jedná se o jeden ze směrů avantgardního umění na počátku 20. století, jenž vyjadřuje <u>pocity tísně, úzkosti, strachu</u> , vyvolané prostřednictvím, že je člověk bezmocně ztracen v odlišném světě. Jeho představitelem je např. G. Trakl.
	Umělecký směr konce 18. a počátku 19. století, který uplatňoval tvůrčí svobodu umělce, stavěl se proti pravidlům a kladl důraz na cit, vášeň, fantazii a vůli. Inspiroval se středověkem a hlavními znaky byly individualismus a subjektivita. V dílech se často objevují motivy přírody, obdiv minulosti, mystiky a exotiky. Jeho představiteli jsou např. G. G. Byron, V. Hugo, A. S. Puškin, N. V. Gogol, J. Austenová, E. A. Poe a další.
	Období starověkého Řecka a Říma ve kterém byly vytvořeny kulturní hodnoty, jež se staly základem evropské vzdělanosti. V tomto období se nejvíce psala poezie, eposy a dramata (často ve verších). Jeho představiteli jsou např. Sofokles, Homér, Ovidius, Vergilius, Euripides, Aischylos a další.

2. Dokážete přiřadit následující literární pojmy k jejich definicím?

Drama

Personifikace

Metafora

Aliterace

Epos

Balada

Epiteton

Povídka

Bajka

Novela

Jinými slovy zosobnění, druh metafory, kdy jsou neživým předmětům či živočichům přisouzeny lidské vlastnosti, např. O lásce šeptal tichý mech...

Patří mezi nečastější literární tropy a jedná se o obrazné pojmenování založené na vnější podobnosti. Snaží se evokovat představivost čtenáře, např. Moře informací; perla duše; zub času...

Krátký alegorický příběh, může být veršovaný nebo prozaický, který je zakončen pointou. Často v něm vystupují zvířata, která ztělesňují určité typy lidských charakterů.

Literární žánr, rozsáhlá epická skladba, která se vyznačuje bohatým dějem vyprávěným chronologicky a množstvím odboček. Do děje mohou zasahovat bohové a mytologické postavy.

Jinými slovy básnický přívlastek, je umělecký přívlastek, který má vyjádřit autorovy emoce k nějaké věci, např. tyrkysové nebe; věšτεbné ptactvo; zelený trávníček; udatný hrdina...

Krátký až středně dlouhý epický prozaický žánr. Obvykle se jedná o jednoduchý příběh bez mnoha odboček, předchozí děj je pojatý zkratkovitě. Postavy se nevyvíjí.

Literární figura založená na záměrném opakování stejné hlásky nebo více hlásek na začátku dvou a více po sobě jdoucích slov, např. Potkal potkan potkana...

Spíše kratší próza, která se často zaměřuje na jeden zcela jasný ale poutavý příběh s neobvyklým, nečekaným zakončením (pointou). Postavy se nevyvíjí.

Lyricko-epická báseň se smutným až pochmurným dějem a často s tragickým koncem.

Jeden ze základních literárních druhů, jenž je tvořen především dialogy a monology. Mezi jeho hlavní žánry patří tragédie a komedie.

3. Spojte autora s dílem a určete v jakém období působil nebo k jakému hnutí ho řadíme:

Jane Austenová	Krysař	
Ernest Hemingway	Maminka	
Bertold Brecht	1984	
William Shakespeare	Král Lear	
Sofokles	Matka Kuráž a její děti	
Bedřich Bridel	Král Oidipus	
James Joyce	Odysseus	
Nikolaj V. Gogol	Co Bůh? Člověk?	
Jiří Wolker	Stařec a moře	
Jan Neruda	Pýcha a Předsudek	
Franz Kafka	Těžká hodina	
Émile Zola	Lolita	
Vladimir V. Nabokov	Maryša	
Viktor Dyk	Nora	
Henrik Ibsen	Povídky malostranské	
Albert Camus	Proměny (Metamorphoses)	
Publius Ovidius Naso	Bílá nemoc	
Alois a Vilém Mrštíkovi	Revizor	
George Orwell	Nana	
Karel Čapek	Proces	
Jaroslav Seifert	Cizinec	

4. Podle ukázky se pokuste odhadnout o jakého autora a dílo se jedná:

Nemohl už dál mluvit. Propukl náhle v pláč. Nastala noc. Odhodil jsem své nářadí. Nezáleželo mi už na kladivu, svorníku, žízni ani smrti. Na jedné hvězdě, na planetě, na té mé, na Zemi, bylo nutno utěšit malého prince. Vzal jsem ho do náruče. Kolébal jsem ho. Říkal jsem mu: Květině, kterou máš, nehrozí nebezpečí... Nakreslím tvému beránkovi náhubek. Nakreslím ti pro tvou květinu ohrádku... Udělám... Nevěděl jsem už pořádně, co říci. Připadal jsem si strašně nešikovný. Nevěděl jsem, jak se mu přiblížit, jak se k němu dostat... Svět slz je tak záhadný.

Jakmile ji spolucestující poznali, ozvalo se mezi počestnými dámami šuškáni a slova „nevěstka“ a „všem pro hanbu“ byla slyšet tak nahlas, že Kulička zvedla hlavu. Rozhlédla se dokola po všech sousedech tak vyzývavým a sebejistým pohledem, že se ihned rozhostilo naprosté ticho a všichni sklopili oči vyjma Loiseaua, který po ní rozjívěně pokukoval.

Na Zelený čtvrtek šli, Lucie zavěšena do Petra a tisknouc mu ruku, po předměstských cestách, smáčených deštěm. Po zmoklé rovině se honily poryvy větru. Nevšímali si ani deště, ani větru, ani ošklivosti polí a blátivé cesty. Usedli na nízkou zahradní zídku, již se nedávno kus zřítíl. Pod Petrovým deštníkem, který chránil sotva hlavu a ramena, Lucie, nohy majíc volně svěšeny, ruce zvlhlé a nepromokavý plášť zmoklý, dívala se, jak kapky padají jedna za druhou.